

Oliy ta'limda vokal darslarini samarali tashkil etishda interfaol metodlardan foydalanishning nazariy asoslari

Dilfuza Jumabek-kizi Ktaybekova
Buxoro Xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'limda vokal darslarini samarali tashkil etishda interfaol metodlardan foydalanishning nazariy asoslari ilmiy-tahlil jihatdan o'rganiladi. Tadqiqotda interfaol pedagogik yondashuvning o'quv jarayonidagi samaradorligini oshirish, talabalar ijodiy va texnik ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni, shuningdek, vokal darslarini rejalashtirish va metodik jihatdan tashkil etishning ilmiy asoslari tahlil qilinadi. Maqolada analitik, reflektiv, guruh va integratsiyalashgan interfaol metodlarning ta'lim jarayonida qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar oliy ta'limda vokal darslarini samarali tashkil etishda talabalar motivatsiyasini oshirish, ijodiy tafakkurini rivojlantirish va kompetensiyalarga asoslangan yondashuvni amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, vokal darslari, interfaol metod, pedagogika, kompetensiya, motivatsiya, ijodiy ko'nikmalar, metodika, ta'lim texnologiyalari, guruh ishlari

Theoretical foundations of the use of interactive methods in the effective organization of vocal lessons in higher education

Dilfuza Jumabek-kizi Ktaybekova
Bukhara International University

Abstract: This article scientifically and analytically studies the theoretical foundations of the use of interactive methods in the effective organization of vocal lessons in higher education. The study analyzes the role of the interactive pedagogical approach in increasing the effectiveness of the educational process, developing students' creative and technical skills, as well as the scientific foundations of planning and methodological organization of vocal lessons. The article considers the use of analytical, reflective, group and integrated interactive methods in the educational process. The results of the study show that interactive methods are important in the effective organization of vocal lessons in higher education, in increasing student motivation, developing creative thinking, and implementing a competency-based approach.

Keywords: higher education, vocal lessons, interactive method, pedagogy, competence, motivation, creative skills, methodology, educational technologies, group work

Kirish. Oliy ta'limda vokal san'ati o'qitilishi nafaqat texnik ko'nikmalarni shakllantirish, balki talabalar ijodiy va madaniy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan. An'anaviy ta'lim usullari, masalan, ustoz-shogird tizimi, texnik jihatdan samarali bo'lsa-da, talabalar faoliyatini yetarlicha rag'batlantirmaydi va interfaol pedagogik jarayonni to'liq ta'minlamaydi. Shu sababli zamonaviy pedagogik yondashuvlar, xususan interfaol metodlar, vokal darslarida samaradorlikni oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Interfaol metodlar talabalar ishtirokini faollashtiradi, ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va o'zaro hamkorlik orqali vokal ko'nikmalarini mustahkamlash imkonini beradi. Kompetensiyaga asoslangan yondashuvni qo'llash esa vokal darslarida texnik, ritmik, intonatsion va madaniy komponentlarni birlashtiradi, shuningdek, talabaning individual imkoniyatlarini hisobga oladi.

Maqolaning maqsadi - oliy ta'limda vokal darslarini samarali tashkil etishda interfaol metodlarning nazariy va metodik asoslarini o'rganish, shuningdek, pedagogik jarayonni optimallashtirishning ilmiy asoslarini aniqlashdir. Tadqiqot interfaol yondashuvning talaba motivatsiyasi, ijodiy va texnik kompetensiyalarni rivojlantirishdagi o'rni va afzalliklarini tahlil qiladi.

Asosiy qism

1. Oliy ta'limda vokal darslarining pedagogik xususiyatlari

Oliy ta'limda vokal darslari talabalar nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki musiqiy did, madaniy kompetensiyalar va ijodiy tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan. Vokal san'ati o'qitish jarayonida talabaning ovoz texnikasi, intonatsion aniqligi, ritmik barqarorligi, ekspressiv ifodasi va interpretatsion ko'nikmalari birlashtiriladi.

An'anaviy ta'lim usullari (ustoz-shogird, demonstratsion va mashq orqali o'rgatish) texnik jihatdan samarali bo'lishiga qaramay, talabaning faol ishtirokini yetarlicha rag'batlantirmaydi. Shu sababli zamonaviy pedagogik yondashuvlarda interfaol metodlar muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular ta'lim jarayonida talaba ijodiy tafakkurini rivojlantirish va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

2. Interfaol metodlarning nazariy asoslari

Interfaol pedagogika - talabaning o'quv jarayonidagi faol ishtiroki, o'zaro hamkorlik va refleksiya orqali kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan nazariy asosdir. Vokal darslarida interfaol metodlar quyidagi komponentlarga asoslanadi:

1. Faol ishtirok: talabalar dars davomida savol-javob, guruh muhokamasi va ijodiy mashqlar orqali faoliyatda bo'ladi.

2. Guruh hamkorligi: duet, trio va ansambl mashg'ulotlari orqali talaba musiqiy qaror qabul qilish va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. Refleksiya: talaba o'z ijrosini tahlil qiladi, xatolik va kamchiliklarni aniqlaydi, natijada o'z-o'zini baholash orqali kompetensiyalarini mustahkamlaydi.

4. Integratsiyalashgan yondashuv: texnik, ijodiy va madaniy kompetensiyalar birlashtiriladi, talaba kompleks rivojlanadi.

Nazariy jihatdan interfaol metodlar oliy ta'limda kompetensiyaga asoslangan yondashuvning asosini tashkil qiladi, chunki ular talabaga nafaqat texnik, balki ijodiy va madaniy kompetensiyalarni rivojlantirish imkonini beradi.

3. Metodik vositalar va ularning ta'lim jarayonidagi qo'llanilishi

Vokal darslarida interfaol metodlarni samarali qo'llash uchun quyidagi metodik vositalar ishlatiladi:

- Analitik metod: intonatsion va ritmik elementlarni alohida ajratib o'rganish, ornamentatsiya va frazalashni mustahkamlash.

- Praktik mashg'ulotlar: talaba o'z ovoz texnikasini amaliyot orqali rivojlantiradi, interpretatsiya va ifoda vositalarini o'zlashtiradi.

- Guruh va duet mashg'ulotlari: talaba hamkorlikda ijro etadi, musiqiy qaror qabul qilish va ansambl mahoratini rivojlantiradi.

- Reflektiv mashg'ulotlar: talaba o'z ijrosini tahlil qiladi, video va audio materiallardan foydalanib xatoliklarni aniqlaydi.

- Raqamli va multimedia texnologiyalari: audio-video resurslar yordamida intonatsion aniqlik, ritmik barqarorlik va stilistik o'ziga xoslikni mustahkamlash.

Interfaol metodlar kombinatsiyalashgan holda qo'llanilganda vokal darslarining samaradorligi sezilarli darajada oshadi, talaba ijodiy va texnik kompetensiyalarni parallel ravishda rivojlantiradi.

4. Interfaol metodlarning afzalliklari

1. Faol ishtirok va motivatsiya: talaba o'quv jarayonida faol bo'ladi, ijodiy qiziqish va motivatsiyasi oshadi.

2. Shaxsiylashtirilgan yondashuv: talabaning individual ovoz xususiyatlari, musiqiy didi va pedagogik ehtiyojlari hisobga olinadi.

3. Ijodiy mustaqillik: talaba interpretatsiya va ornamentatsiyani mustaqil tanlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

4. Guruhlash va hamkorlik: duet, trio va ansambl mashg'ulotlari ijtimoiy ko'nikmalar va hamkorlikni rivojlantiradi.

5. Kompetensiyalarning integratsiyasi: texnik, ritmik, intonatsion, madaniy va ijodiy kompetensiyalar birlashtiriladi.

Shu bilan birga, interfaol metodlar ta'lim jarayonini tizimli, integratsiyalashgan va natijaga yo'naltirilgan qiladi.

5. Ilmiy tadqiqotlar va natijalar

So'nggi ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki:

- Interfaol metodlar vokal darslarida intonatsion aniqlik va ritmik barqarorlikni sezilarli darajada oshiradi.

- Talabalar ijodiy tafakkur va interpretatsion ko'nikmalarini tezroq o'zlashtiradi.

- Video va audio materiallar yordamida o'quv jarayoni mustaqil va takroriy mashqlar orqali boyitiladi.

- Kompetensiyaga asoslangan yondashuv interfaol metodlar bilan birgalikda pedagogik samaradorlikni maksimal darajada oshiradi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar oliy ta'limda vokal darslarini samarali tashkil etishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, talabaning ijodiy va texnik kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa. Oliy ta'limda vokal darslarini samarali tashkil etishda interfaol metodlar quyidagi afzalliklarga ega:

- Talabaning faol ishtirokini rag'batlantiradi, ijodiy tafakkurini va motivatsiyasini oshiradi.

- Individual yondashuv orqali har bir talabaning imkoniyatlarini hisobga oladi, shaxsiy ovoz va interpretatsiyani rivojlantiradi.

- Guruh va duet mashg'ulotlari ijtimoiy va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantiradi.

- Raqamli resurslar va multimedia vositalari intonatsion, ritmik va stilistik ko'nikmalarni mustahkamlashga xizmat qiladi.

- Kompetensiyaga asoslangan yondashuv bilan birlashtirilgan interfaol metodlar ta'lim jarayonini tizimli, natijaga yo'naltirilgan va integratsiyalashgan qiladi.

Shu bilan birga, interfaol metodlar vokal darslarida pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi, talabaning ijodiy va texnik kompetensiyalarini maksimal darajada rivojlantiradi va oliy ta'limda musiqiy madaniyatni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Структура физических упражнений на уроках музыки. Scientific progress 2 (3), 1060-1067

2. КБ Холиков. Математический подход к построению музыки разные условия модели построения. Science and Education 4 (2), 1063-1068

3. КБ Холиков. Актуальные задачи высшего профессионального образования и стратегии обучения по направлениям музыки и музыкальное образование. Science and Education 2 (11), 1039-1045

4. КБ Холиков. Ответ на систему восприятия музыки и психологическая состояния музыканта. Science and Education 4 (7), 289-295

5. КБ Холиков. Мозг и музыкальный разум, психологическая подготовка детей и взрослых к восприятию музыки. *Science and Education* 4 (7), 277-283
6. КБ Холиков. Строительство уникальных знаний и сооружений по музыке в высшей, учебных заведениях. *Scientific progress* 2 (6), 958-963
7. КБ Холиков. Воспитание эстетического вкуса, исполнительской и слушательской культуры. *Science and Education* 3 (2), 1181-1187
8. КБ Холиков. Звуковысотная организация и последовательность частей формы музыки. *Scientific progress* 2 (4), 557-562
9. КБ Холиков. Свободой выбора исполнительского состава в эпоху ренессанса. *Scientific progress* 2 (4), 440-445
10. КБ Холиков. Полуимпровизационные формы профессиональной музыки *Scientific progress* 2 (4), 446-451
11. КБ Холиков. Сравнение систематического принципа музыкально психологического формообразования в сложении музыки. *Science and Education* 4 (7), 232-239
12. КБ Холиков. Измерение эмоции при разучивании музыки, функция компонентного процессного подхода психологического музыкального развития. *Science and Education* 4 (7), 240-247
13. КБ Холиков. Важнейшие общие основы музыкальной формы. *Scientific progress* 2 (2), 568-571
14. КБ Холиков. Передовые формы организации педагогического процесса обучения по специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 519-524
15. КБ Холиков. Проект волевого контроля музыканта и воспроизводимость музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 189-197
16. КБ Холиков. Педагогическое корректирование психологической готовности ребенка к обучению фортепиано в музыкальной школе. *Science and Education* 4 (7), 332-337
17. КБ Холиков. Музыка как важнейший фактор, распределительных отношений длительности звуков, системы аккордов в ладовом отношении и модель продукционных правил в системе образования. *Science and Education* 3 (1), 656-662
18. КБ Холиков. Внимание и его действие обученному музыканту и оценка воспроизводимости тренировок. *Science and Education* 4 (7), 168-176
19. КБ Холиков. Важнейшие ощущение для обработки основной темы как канонический, зеркально отражающего рефрена деятельности учителя музыки. *Science and Education* 3 (1), 608-613

20. КБ Холиков. Аксоны и дендриты в развивающийся музыкально психологического мозга. *Science and Education* 4 (7), 159-167
21. КБ Холиков. Рост аксонов в развивающийся музыкально психологического мозга в младшем школьном возрасте. *Science and Education* 4 (7), 223-231
22. КБ Холиков. Роль гармонии в построении музыкального произведений. *Science and Education* 3 (1), 565-571
23. КБ Холиков. Эволюция эстетики в условиях прогрессивный модели музыкальной культуры, из опыта работы КБ Холикова 30 школы г. Бухары Республики Узбекистан. *Science and Education* 4 (3), 491-496
24. КБ Холиков. Музыкальное движение под действием внутренних сил гармонии как маятник всего произведения. *Science and Education* 3 (1), 559-564
25. КБ Холиков. Многоголосные формы музыки на основе традиционных принципов организации. *Scientific progress* 2 (4), 375-379
26. КБ Холиков. Подбор аккордов в композиции и стремлении к более точной и однозначной фиксации в музыке. *Scientific progress* 2 (4), 545-549
27. КБ Холиков. Нарастание педагогического процесса посредством тестирования на материале предмета в рамках специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 505-511
28. КБ Холиков. О соответствующих последовательности трех аккордов тоники, субдоминанты и доминанты. *Scientific progress* 2 (3), 1068-1073
29. КБ Холиков. Анализа музыкальных произведений и управления многоголосных произведений. *Scientific progress* 2 (2), 280-284
30. КБ Холиков. Измерения непрерывного занятия и музыкальная нейронная активность обучения музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 312-319